

čiča tu in tam za marsikoga težko umljivega. In vendar je pri njem toliko preprostega, neposredno umljivega, kar lahko onemu, ki skuša grandiozno stavbo Župančičeve umetnosti pregledati v celoti, služi kot nit Arijadne.

V „Kovaški“ se je na koncu revije naših slojev spomnil tudi onih, ki so

pozorno sklonjeni naprej,

brodarji v bodočnost, v obzorja nova brez mej...

Da je med temi brodarji eden prvih krmarjev, za to nam je ta knjiga nov, nad vse razveseljiv dokaz.

J. A. G.

Antologija novije srpske lirike. Sastavio Bogdan Popović. Četvrto izdanje. Beograd. S. B. Cvijanović. 1920.

Iz zelo zanimivega, v jasnem, na francoske esejiste spominjajočem slogu pisanega predgovora povzemamo glavni pravec, ki je vodil urednika pri sestavljanju te zbirke: čisto estetično merilo. Iz tega razloga niso sprejete balade, satirične in politične in podobne pesmi. Za vsako pesem, ki zasluži res ime pesmi, zahteva B. Popović emocijo, jasnost in lepoto v celoti. S tem je v teh treh točkah na kratko izrazil lastnosti, ki jih mora imeti vsaka umetnina. Zato je tudi odklonil marsikako pesem, ki je mogoče slovela kot dobra, a ni ustrezala tem trem najvišjim, dasi tako preprostim pogojem, pa najsi jo je napisal še tako ugleden in priznan pesnik, kajti pri motrenju vsakega umotvora se moraš vprašati „kako“ je v njem izražena duševnost, ne pa kdo ga je ustvaril.

Pri razporeditvi pesmi se urednik ni držal strogo niti kronološkega reda, niti ni pesmi uredil po abecednem redu imen pesnikov, temveč je hotel dati antologiji značaj ubranega, umetniško zaokroženega dela. Kajpak, da je obdržal od kronološkega reda le razdelbo po razdobjih kot nekako ogrodje, ki nosi vso stavbo, sicer pa so pesmi „slagane u akorde“ in zvezane v „neprekidnu melodiju“.

Prvo dobo (od 1840—1880) zastopajo v glavnem B. Radičević, J. Jovanović-Zmaj in Djura Jakšić. *Radičević* započenja novo srpsko umetno poezijo in že zaradi tega zasluži, da pride v antologijo. Drugi za njim je *Zmaj*, čigar pesmi „Siroče“ (str. 9.), „Bolna leži, a nas vara nada“ (str. 34.), „Svetli grobovi“ (str. 60.) in tu pa tam raztresene štirivrstnice čudovito presenečajo, da se človek čudi, kako so mogli nekateri kritiki Zmaju odrekati resničen pesniški dar. — Če bi *Jakšić* zapustil ali napisal le pesem „Na Liparu“ (str. 46.) bi ga lahko po vsej pravici že vsled samo te umetnine prištevali med najboljše pesnike. „Na Liparu“ živo spominja na odlične, včasih kot dahnjene stihe Mussetovih „Noči“.

V oddelku „Drugo doba“ (od 1880—1900) srečamo ponajveč imena Dučić, Rakić, Šantić, Ilić. Da očituje *Dučićeva* in *Rakićeva* lirika vpliv francoskih parnasovcev, kakor poudarjajo razni kritiki, je brez dvoma in očitno. Ali s svojim nagnjenjem do izglajene oblike, do zvenceh stihov in kipeh slik in prisposodob so napravili jezik neizmerno gibčen in ga usposobili za odlično izrazilo še tako zabrisanih čustev, kakršna se porajajo v skrajno občutljivih in dojemljivih dušah raznih Baudelairejev in drugih. Tudi ponovitev začetnega stiha na koncu kitice (na pr. v Rakićevi „Ljubavni pesmi“, str. 74.) spominja na podoben način pri Baudelaireju in Leconteu de Lisle. Sploh prevladuje v njuni poeziji romanska

odličnost (Dučić: „Dubrovački madrigal“. „Dubrovačko vino“, str.134., 135.; Rakić: „Allegro“, str. 75.).

Aleksa Šantić ne dosega v izbranosti stihov parnasovcev, kar dokazuje že to, da si toliko ne prizadeva v iznajdljivosti novih prispodob („no dani so prošli *k' o rijeka nagla*“, str.105.), pač pa so učinkovite njegove domoljubne pesmi („Ostajte ovdje!“ str.142.). Pri njem, kot sploh tudi pri drugih, opazamo tu in tam rabo tujk (nostalgija, iluzija, univerzalan, refren, resignovan, ritam, ideali itd.), ki nekam čudno motijo ubranost pesmi in vsiljujejo misel površnosti in ne dovoljne borbe za čistočo jezika.

V. Ilića „Na Vardaru“ (str.140.) je klasičen zgled prave, moderne nacionalistične poezije, ki nima ničesar skupnega z domoljubnimi popevkami.

Izmed pesnikov, kojih dela spadajo časovno že v naše stoletje, preseneča M. Čurčin s svojo kljubovalno pesmijo „Na stranputici“ (str.161.), ki v njej ironizira starokopitni lažnivi „pesnički usus“. V njej kaže odpornost proti običajnosti in iz njegovih stihov kipi nov, svež duh, svojevrsten način čustvovanja, ki se javlja tudi v nenavadni zgodbi „Na balu“ (str.162.).

Stefanovićevo „Proleće“ (str.167.) in „Muzičke vizije“ (str.173.) so drhtave panteistične melodije. Rajićeva soneta iz „Jedne intimne istorije“ (str.175.) in „Na dan njenog venčanja“ (str.176.) spominjajo v svoji neposrednosti in preprostosti izražanja erotičnih čustev na staroitalijanske liričarje. Slede še izbori iz del najmlajših — med njimi edine pesnice Danice Markovićeve, ki ima neko sorodnost z ruskimi vrstnicami.

Antologijo odlikuje neka enovitost in ubranost, ki veže vse še tako različujoče se pesmi in vzbuja v čitatelju vtis, da ima pred seboj zbirko le enega umetnika. Kajti najsi pripadajo umetnine še tako raznovrstnim in nasprotujočim si slogom, dobam, narodom, vseeno je v njih nekaj skupnega, to je obupen krik k večnosti se vzpenjajočega človeka, ki se najneposredneje javlja ravno v umetnosti. Na vsaki višji stopnji nebeške lestvice se odpro nova obzorja in začudenemu zemljanu se izvije iz prsi nov vzклик, ki ga je dobro izrazil V. Ilić v pesmi (str.148.), ki je v posameznostih sicer abstraktna, toda iz njene celotnosti veje široko in poglobljeno občutje:

 Tavnim se večnost zaogrče plaštom,
 Al' slab je razum da ga digne s nje;
 Pogledaj napred — ne vidi se ništa,
 Pogledaj natrag — ništavo je sve...

Ali romar se ne ustavi. Ravno neutешenost ga žene dalje, dalje, čeprav se z vsakim hipom zaveda:

Al' nigde glasa... Nigde stanka nema,
 Umornu svoju da okrepi moć.
 Odjek se gubi, sustaje, i pada,
 I svud se širi noć, duboka noć!

Miran Jarc.